

donàs les gràcies –ves, què havia de dir...–, i aquella mateixa nit el seu portaveu a Port-au-Prince es despenjava, en una entrevista amb Dan Rather, amb aquesta perla: “Vostès el van traure, vostès el tornen a posar”. Quatre carrers més avall uns manifestants pro-Aristide eren apallissats per la policia del règim

militar, mentre els soldats americans (que han anat a recol·locar Aristide) s'ho miraven. Visca!

Bill Clinton s'ha cobert de glòria amb l'espectacle haitià. Tant que no resulta estrany que els americans hagen aprovat Carter amb un 70% del crèdit per la resolució del conflicte, mentre deixaven l'ac-

tual president en un 17%. Resulta difícil d'entendre com ha pogut acumular un nombre tal de despropòsits, però el cas és que ho ha fet. Que ho ha fet i que ha deixat una ombra molt espessa sobre les seues capacitats. I això no és gens bo amb eleccions al Congrés d'ací a cinc setmanes.

Vicent Partal

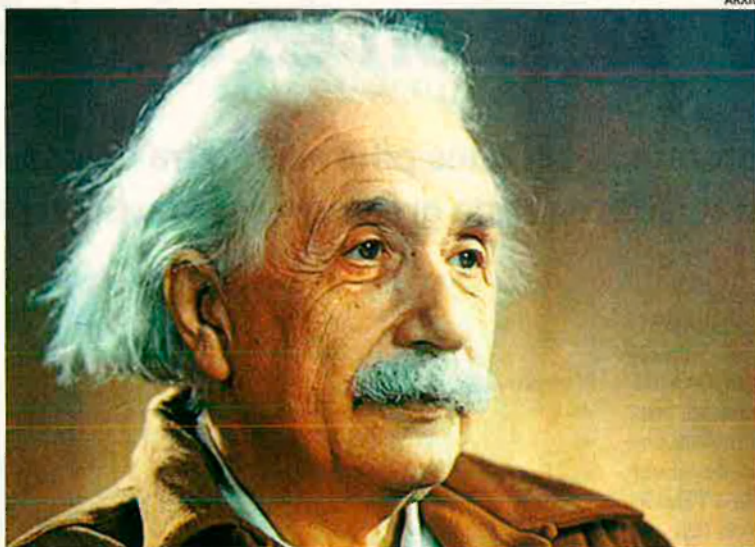
Difondre la ciència

Cultura i incultura, vet aquí la disjuntiva que dóna, per Ramon Folch, una autèntica dimensió humanística del pensament científic.

El filòsof i escriptor Joan Francesc Mira va accedir a presentar el curs-seminari “Difondre la ciència”, organitzat a València (12-15.09.94) per la Universidad Internacional Menéndez y Pelayo, gentilesa que, com a director del curs, li agraeixo de cor. Ben comprensiblement, acabada la seva breu presentació, Mira abandonà el curs per a ocupar-se dels seus assumptes, com és lògic. Del mig centenar d'assistents, entre professors i alumnes, Mira fou l'únic, doncs, que no participà en les sessions i debats del seminari. Però, això no obstant, n'ha fet

una crítica a EL TEMPS en la qual resta dimensió humanística al pensament científic, tot reiterant el tòpic que els científics constitueixen un feu gremial ensuperbit, poc o no gens accessible als “ciudadans normals” (que serien els que no són científics) i restringint l'àmbit humanístic al coneixement de les llengües clàssiques. Amicalment he de dir-li que em penso que s'equivoca.

L'important dels clàssics és el que van dir, no pas que parlessin en grec o en llatí. Els humanistes del Renaixement aprenueren aquestes llengües (o l'àrab) per tal de llegir-los, no pas per a fer l'anàlisi sintàctica dels seus textos. Per això es pot ser un humanista (vegeu accepcions evolucionades del terme en qualsevol diccionari raonablement complet) sense dedicar-se eruditament a l'estudi de la literatu-

Albert Einstein. L'humanisme modern ha d'integrar el pensament científic.

ra clàssica. A mi, per exemple, m'interessen Aristòtil o Teofrast, bé que no pas més que els altres pensadors que els han seguit de dos mil anys ençà, inclosos Einstein i Margalef, posem per cas, la visió cosmològica dels quals, per cert, és prou més àmplia i moderna, naturalment (ara bé, quan aquesta evidència és posada en dubte pels que la desconeixen: paciència).

Tirem enrere. Umar Hayyâm (1048-1132) coneixia els clàssics, calculà la durada dels anys solar i lunar, i excel·lí en l'estudi de l'àlgebra, en especial de les equacions cúbiques. Tot i que lamentablement ignora el persa, lleigeixo amb plaer les seves magnífiques *rubâ' iyyât*, quartetes d'una força impressionant, gràcies a la versió que en féu Edward Fitzgerald, que sí que en sabia. I és que Hayyâm

fou un humanista pre-renaixentista sense haver-s'ho proposat. O no? per contra, em temo que molts homes i dones de lletres actuals no pas. I molts homes i dones de ciències menys encara, ben cert. La discussió sobre aquesta mena de coses fou precisament un dels elements centrals del famós seminari, consagrat no pas a la promoció esbiaixada de conceptes científico-tècnics, sinó a l'anàlisi de la dimensió humanística del pensament científic i a la manera de difondre-la.

No crec que hi hagi una cultura de ciències i una de lletres, sinó una cultura

i una incultura. Que la gent de lletres i la gent de ciències comparteixin actualment parts alquotes, i sovint disjunctes, d'aquesta cultura veritable i d'aquesta incultura obvia és una trista realitat, però no pas una necessitat fatal. Alguns, justament, és això el que voldríem canviar. Si lleigeixo Hayyâm és per plaer de saber i de sentir. I com es pot saber i sentir el món real en aquest tombant de mil·lenni en què ens trobem sense estar al corrent del “big bang” o del concepte de biodiversitat, per posar un parell d'exemples? És per això que l'humanisme modern ha d'integrar el pensament científic. El pensament científic dic, que és molt més important i prou més entenedor que els algorismes a través dels quals arriben a afaiçonar-lo els professionals del ram (més o menys com la música, que es pot entendre i gaudir per-

fectament sense saber de solfa). Vol un cert exercici, però és que també cal esforç per a aprendre grec. Però no pas més, que consti. Qualsevol persona normal, de fet, pot entendre perfectament els

conceptes científics importants, que són simples i transparents. Al capdavall, la ciència ha nascut justament per a explicar revisiblement i comprensiblement les coses del món real: és la metafísica que

aspira especulativament i rumbosament a anar més enllà, com el seu nom indica... Els humanistes, desenganyem-nos, tenen deixen a ser humils: la realitat els ho aconsella.

Ramon Folch

El concili, per a fer què?

Josep M. Totosaus afirma que el concili català és pot frustrar si no s'hi donen un canvi d'actitud i una seriosa revisió de les estructures que el constitueixen.

Diumenge passat, 18 de setembre, a totes les esglésies de Catalunya es va parlar del concili que se celebrarà l'any que ve, del febrer al juny. El mateix dia l'arquebisbe de Tarragona, Ramon Torrella, en feia la convocatòria oficial. La primera notícia havia saltat el 4 de maig del 1992. I ben aviat es va posar en funcionament la maquinària preparatòria. Però, què és això d'un concili català?

La paraula "concili" vol dir reunió, assemblea. Un concili és una assemblea de bisbes: una assemblea extraordinària, solemne, que té potestat de legislar.

Entre els anys 1962-65 es va celebrar a Roma el concili Vaticà II. Va ser un concili ecumènic, és a dir, universal. Hi van assistir tots els bisbes de l'Església catòlica, que ja és dir. Naturalment, el va convocar i presidir el papa: primer Joan XXIII; després, mort ell, el seu successor, Pau VI, l'antic cardenal Montini. A més dels bisbes, hi havia convidats i observadors. Entre ells, membres de les altres confessions cristianes.

El concili català serà una reunió solemne dels bisbes de les diòcesis de la Catalunya del sud (Tarragona, Barcelona, Girona, Lleida, Solsona, Tortosa, Vic i Urgell), inclosos els auxiliars i els jubilats. Amb poder de legislar per als vuit bisbats.

Serà un concili "provincial". Una província eclesiàstica és un aplec de bisbats entorn d'una seu "metropolitana" o arquebisbat. En el nostre cas, i ja des de l'època romana, és Tarragona. Per això la nostra província s'anomena "tarraconense" i, el concili, el convoca i el presideix l'arquebisbe de Tarragona. Però l'any 1964 Barcelona va esdevenir arxidiòcesi i va que-

dar desvinculada de la província tarraconense. Tot i així, quan es van construir les "conferències episcopals" –reunions ordinàries de bisbes– l'arquebisbe de Barcelona es va incorporar a la Conferència Episcopal Tarraconense. I ara Barcelona participa en el concili català. És clar que per a l'una cosa i per a l'altra ha calgut una autorització expressa de Roma!

A més dels bisbes, participaran en el concili unes 140 persones més. Aquestes podran parlar, donar parer, aconsellar. Però, a l'hora de decidir, només tindran vot els bisbes. I encara caldrà, perquè tinguin força, que a Roma aprovin les seves decisions.

Els temps de renovació del papa Joan

XXIII i del concili Vaticà II queden enre-re. Ara impera la preocupació per l'ortodòxia i per tancar files, una desconfiança en la marxa del món i un autoritarisme de via estreta. Tot plegat fa que no es puguin esperar decisions espectaculars del concili català.

Tot i això, els bisbes han volgut que tothom hi pogués participar, sigui suggerint temes a tractar, sigui –un cop triats els temes– assenyalant aquells aspectes que es consideren més importants. En aquesta segona consulta, hi han participat 4.300 grups i un total de 45.000 persones. Aquests dies n'acaben de tabular els resultats. Tenint-los en compte, uns experts elaboraran els documents que seran objecte de les sessions conciliars pròpiament dites.

Un cop més, els cristians catalans han donat proves de la seva bona fe i de les ganes de ser-hi. Però també han manifestat la por que els veritables problemes no siguin abordats amb decisió i eficàcia. I que el concili català no desemboqui en una frustració. És, diuen alguns, la darrera (?) oportunitat, perquè, d'un temps ençà, a cada bugada perdem un llençol.

Els problemes són molts i grui-xuts. Podem parlar d'un doble desajustament: l'Església catòlica no acaba de trobar el seu lloc en una societat pluralista i canviant i la seva organització no respon de manera àgil i funcional a les necessitats de les comunitats i de molts dels seus membres. Cal, doncs, un canvi d'actitud global i una seriosa revisió de les estructures.

Farà passos, el concili de la Tarraconense, en aquestes direccions? **Josep M. Totosaus**

Ramon Torrella. Tarragona és la seu del nostre concili.